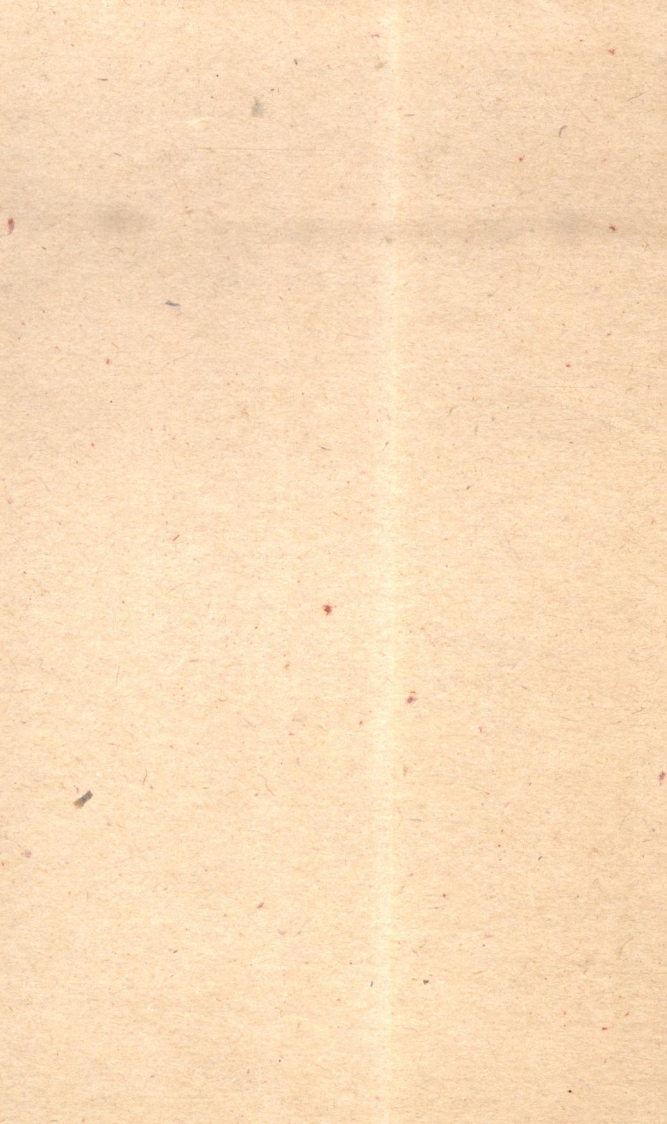

31.698

В-60 „Життя й Мистецтво“.

М. ШАПОВАЛ

Самотність

ДУМИ і НАСТРОЇ

КИЇВ 1910

Високоповаганому Проводиреві України
з гуртом глибокої прихильності і вдячності
приношу свої високі
шановні думи і настрої.

М. ШАПОВАЛ

Михайлові Сергієвичу
Грушевському
шановно
М. Шаповал

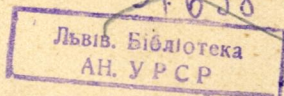
Самотність

12. X. 1910

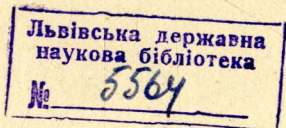
у Києві.

ДУМИ і НАСТРОЇ

2. В-во „Життя й Мистецтво“. 2.

W592-8u/5-65244 ✓ дописати Р

Друкарня акц. т-ва „Петро Барський
у Києві“, Хрещатик, 40.

Пливу на хвилі, на срібні гриви,
Кидаю руки на буруни;
На дно глибоке мої пориви
Летять, мов камінь із вишини.

Вже дотліває огонь надії—
Мигтить і гасне мов каганець...
І не вінець вінчає мрії,
А невідомий, страшний кінець.

Кричати вгору—краще мовчати:
Небо сліпе ще; земля-ж брудна.
Я корабель, що б'є з грамати
В-ночі на морі, йдучи до дна.

Летять казки, біжать малюнки,
Звучить музика й поцілунки,

І розгортаються картини
Незнано-дивної країни.

І снить душа і серце б'ється!
Над ухом голос чийсь несеться,

І розмовляє він зо мною
Що-разу мовою другою.

На плечі вже поклались руки,
Солодкий голос, ніжні звуки,—

О, щасте давне і незнане,
Ти... ти розкрило мої рани:

Я полетів-би, друже мрійний,
У рай твій дальній чаровійний,

Але в цю мить спиня, як завжди,
Мара Землі й її Неправди.

* * *

Жити, ждати і сміятись,
Плакать, рватись і шукать,
По подвір'ї у зневір'ї,
Наче тінь по верхогір'ї,
Вічним привидом блукать,
Й не діждатись ясних днів,
Теплих вітрів і громів
Світло-мрійної любови,
Навіть дружньої розмови,
Навіть стиску щирих рук—

О, навіщо таких мук,
Вікових, непереможних,
І безцільно-злих, порожніх,
Нам послала доля зла?

Чом із-малку не взяла,
Не знесла на чорну гору
Й не розбила об каміння—
Впали-б ми без голосіння
І умерли без докору!

ВЕЛИКИЙ ПАН...

Великий Пан своє добро
В юрбу шумливу густо кинув;
Дражливо дзенькнуло срібло—
І крик старців дощем полинув!

Для всіх було, багато всім,—
А кожний став усе хапати
І думав, що йому, не їм—
Призначивъ Пан запанувати.

Милиці впали, каліч в крик—
Лахміття струпи оголило,
Ніхто не вкрив себе. Калік
Панами стати закортіло.

І полилася кров із ран,
Дихнули смородом ті трупи,
І кожна гниль (майбутній пан!)
Кістки встромила в трухлі купи.

...Сміялось сонце в небесах,
Сріблясті звуки сяли грали,
В калюжах крові і в сльозах
Старці кульгаві танцювали.

...Сміється Пан від далеки
І в купу гною кида злото,
А тут танцюючі кістки
Його затоптують в болото!

Не говори...

Я не кажу, що молодість пройшла,
Що для життя підстав немає!
Але... дорога терном поросла
І на обрій не досягає...

Десь крутиться вигадливо вона
Між скелями сама над яром,
А мрія, мов снохода чарівна,
Веде туди і манить чаром.

І заведе, та може ще й дарма,
Хто-ж у мандрівку вільну рушив —
То вже нема ілота для ярма,
Ще зберегли одну ми душу.

Іду і я за мрією кудись —
Між терном їй квіток шукаю,
Хоч може всохли всі вони колись —
Я радий, ще про те не знаю.

В-НОЧІ.

Стоять погаслими свічками
У срібнім світлі явори,
Простягши віти догори
Худими, голими руками.

Мов скаменілі давні роки,
Що залишились по шляху,
Стоять і шепчуть на-духу
Про путь вузький у світ широкий.

Росли, цвіли, кохались, мріли;
Сміялись голосно листки...
Аж поки з їх дрібні шматки
У яр глибокий полетіли.

Тіла-ж лишились вік достоять,
Худі, ошарпані, сумні.
На зустріч їм ідуть вже дні,
Що їх навіки упокоять.

.

І я уже дійшов до брами,
Мої сумні товариші!
Зтрусивши листя мрій з душі,
Стою і жду кінця під вами.
І люде знайдуть тут такого,
Що вже не визнають хто, що я —
І їхня зменшиться сем'я —
Мене покинуть тут самого...

* *
* *

Душа притомлена борця
Лежить на скелі змори,
Їй крила зборкала журба,
Влила отрути море.

Лежить і стогне... не летить—
Нема куди летіти,
На камінь пада тепла кров,
Кладе червоні міти.

Немов поранений орел
На гострому камінні,
Останні хвилі дожива
Земного животіння.

Ні сум життя, ні смерти жах
Душі вже не лякає,
Хто сміло жив, той сміло вмире—
Орел так умирає...

* * *

Який принадний гарний май!
Дерева пахнуть, співи ллються...
На-зустріч дивляться, сміються
І шепчуть весело „кохай!“

Пестливо горнуться, гудуть,
Кудись зовуть, про щось питають,
Когось в обійми накидають,
І граються, і щастя ждуть...

Я-ж маю подругу другу,
Яку давно і добре знаю,
Її незрадливо кохаю—
Непримиримую нудьгу!

І дарма заклик ваш „кохай!“
Мені до серця пхнеться в маї,
А иншим часом десь тікає
Й сичить з'усюди „не займай!“

Гаразд! Шукать я перестав.
Зеленим берегом полинув...
Ах, як давно я вас кохав,
І як я рад, що вже покинув!!!

=====

* *
*

В душі щось є... Але немає
В піснях того, що там співає,—
І голос гине мій в юрбі,
Як сміх під каменем журби.

Родився я з цими піснями
В нудній, холодній, чорній ямі,
Де звук, ударившись до стін,
Мов камінь в кручу пада він.

Летить і падає на мене
Не пісня вже—виття скажене,
І прибиває до хреста
Злоба страшна, злоба пуста.

О, доле! та скажи-ж—чи визнаю
Чому я думаю, бажаю?...
Чому дає звірів сем'я
Таківських виродків, як я?

* *
*

Холодний блиск очей моїх,
Сухий, уїдливий мій сміх,
І люде—люде головне
Зробили відлюдком мене.

Судить мене не має прав
Ні той, що вбив, ні той що крав,
А в інших совість в сповитку
В глухому темному кутку.

Я не схотів судити вас—
Це дарма праця, марний час.
Бо щò звичайний чоловік
Зробити зможе з вас, калік?

Ідїть собі, живі гроби,
По спеціальности раби,
Не вам втягти у „вир життя“
Того, хто сам до забуття!

* * *

Сліпі, ми вийшли в дике поле,
Де хат нема, ні ворогів,
Бур'ян нам босі ноги коле,
І воде хтось там ^{вз} шляхів.

Бур'ян завзято косим, косим—
За постать дику кожний став,
І не співаєм, а голосим,
І ще ніхто не перестав.

І будем плакати до кінця ми,
Бо нас любов струїла так,
Що ми любити аж до ями
Будем не душу, а кістяк.

Свята ненависть нам не знана.
В серцях любов кипить, мов яд,
І в бур'яни веде нас п'яна,
А ми шукаєм білий сад!

* *
*

Не ходи під хатою, надежко,
У заплакане віконце не дивись,
Не плети дурниці у мережку
З наших сліз, розгублених колись.

Бо повіє холодом зневір'я
І розвіє паутинні мережки,
Розпорошить сльози по подвір'ї,
Жовтим листом замете стежки.

Ми погасли в хати непокритій,
Сидимо, як голі качани,
Та мугичем долі своїй битій
Про діла й думки старовини.

Сіре, вохке і слизьке намисто
Нижем на нитки журби
З дум лехких, як жовте листя,
З дум, накрадених в юрби.

Ну, так геть з-під вікон, бабо,
Не мимрї, що буде колись день,
Що молебінь правитимуть жаби,
Повилазивши на трухлий пень!

ПОЕТ.

I.

Поет... Чарівна мова... Чар душі
Мов пахощ у саду із яблунь ллється;
Троянди білі і червоні надять цвітом—
Так радісний поет сміється...

В повітрі руки наче помах крил,
І голова піднята гордо вгору,
Уста гарячі промовляють—і дерева
Верхи схиляють, слухають в ту пору.

Могучі звуки дивних слів!—
Мов через скелі водоспад шумить, несеться!..
Товпа квіток заслуханих вже мліє:
Поет співа—і водоспад у серці б'ється...

II.

Поет самотний. Глу́м життя
Регоче на устах, і жаль клекоче...
Ламає темний біль, каміння кида в ноги,
Вихляють руки-ганчірки, блукають дикі очі...
Чи сонця світ, чи душе глупа ніч—
Усе однаково, йому байдуже...
Слова безтямні булькають кріз слину,
Мов жабенята злякані плигають по
калюжі...

Світ помарнілий тихо гасне,
Повітря диха, в'яне і туманить.
Тікають геть усі та осторонь блукають,
А він, поет, белькоче вслід прокляття,
п'яний...

* *
*

Усе пройшло передо мною:
Краса, любов і день ясний...
Мій вік недовгий молодий,
Мов звук благання за горою,
Обтято хижою рукою.

І серце вже перегоріло—
Страшні недóгарки лежать,
Не здатні мріять, ні бажать.
Ах, навіть серце спорожніло,
Мов не страждало, не любило!

Але—що-ж в попелі жевріє—
Горить неначе й холодить?
То сум над прірвою сидить:
Погляне в глиб—і жах шаліє,
Назад обернеться—радіє!

ЗАПОВІТ.

I.

Коли орел у-гору підлітає
Буває иноді, що сил не вистачає,
Тоді він забуває жах остуди
І проти вітру направляє груди.
Сичить і б'ється вітер в крила,
У груди заганяє гострі стріли,
Але дає орлові це опору—
Він підліта все вище вгору, вгору!
І вже коли підніметься по над стихії—
У небесах круги описує страшнії.

.

А вітер той не держиться в верхах,
Летить у-низ й об скелі б'ється в-прах.

II.

Поете! не ховай свою ти грудь,
Хоч раз в житті орлом побудь,
З откритим вийди ти чолом
На бій з людським отрутним злом.
Те зло тебе у царство піднесе орлине,
Само-ж впаде, удариться об скелі й згине.

* *
*

...Дарма сонце світить на покоси—
Трави вже не встануть, ні,
Не оплачуть їх безмовні роси,
Не осушать проміні ясні.

Дарма марить схована надія,
Наче зраджена любов,
І на камінь чорний сіє
Безнадійність мертвих слов.

Ось вже віє вітер випаленим степом.
Він розвіє чорну куряву
З мрій, у сні намріяних поетом
І розгублених без сліду на яву.

ЖИТТЯ.

I.

Шумить, у вечері шумить,
Кудлату голову підносе,
Кляне невпинно кожен мить,
Співає, скіглить і голосе.

Іде слідком, як та мара,
Каміння кидає вслід за мною,
Або сидить коло двора
Й трясє правицею страшною.

Ні підійти, ні одійти—
Тремтять на місці дрібно кроки,—
І стоїмо ми без мети
Не мить одну, а цілі роки.

І ти, Потворо, людський гріх
Звеш ясным святом раю!
А я тебе беру на сміх
І завжди проклинаю.

II.

Життя—мов гадина страшна
Зорить мені невпинно в-вічі,
І кида бруд на мене з дна
Й пісні злорадістні мугиче.

Іде й хиляється собі,
Мов мандрівниця п'яна,
Плює в лице моїй журбі,
Триюдить в серці рани.

Стою й дивлюсь на його слід...
На серці робиться смутніше,
Устами, зимними як лід,
Шепчу: вбивай-же, та скоріше!

III.

Повірть, життя, що я тобі
Віддав свою найкращу віру,
А ти, запінившись в злобі,
Розбило душу й навіть ліру.

Розбиту душу цю мою
Я бережу тепер завзято:
У ній тебе я радо вб'ю—
І буде це моє вже свято!

ХВИЛІ.

Хвиля хвилю доганяє,
Одна одну котить в море...
Наче людськість розмовляє,
Одна одній все говорить:

Побратаймося зо мною...
У обіймах сплетімося...
Мов під кригою зімою,
Сестро, міцно зіллємося.

Попередня одказала:
— Не спинюсь я для обіймів...
Вас по-заду ще чимало...
Я не йду ніколи в прийми.

Задня голосно благає:
Не журися за тією,—
Я тебе наздоганяю
Разом з мрією своєю!

Хвиля точиться все далі:
Дарма їй страшні бланання...
Що мені чужі печалі—
Я не перша й не остання.

Линуть одна за одною
У гурті самотні хвилі,
Близькі й дальні між собою,
Мов зірки на небосхилі.

Гомонять собі невпинно,
Як в гурті самотні люде:
Наше щастя лиш хвилиanne,
Там щось буде... Там щось буде...

ПІСНЯ НАМРІЯНА І НЕДОСПІВАНА.

I.

О пів-дня.

Щось гуляє-ходе по саду—

Чую я принадную ходу.

Шелестить і віття розхиляє—

Мабуть вишні моя любонька зриває...

Хоче хтось розвійно у садку.

Щось біліє-віє в холодку—

Ах, моя лілея рукавом махає,

Струнко руку вгору простягає.

Обгорнувшись в сизую блакить,

Сад стоїть, дрімає і бренить,

А моя кохана віє крильми млости

Й мрійний сон мене заносе в високости.

II.

Неминучість.

Засміялись руки на роялі...
„Нам нічого вже не жаль,
Зараз ми палали в шалі,
А тепер шаліє хай рояль!

Я тобі, мій рідний, любий, граю;
Все кладу в любов свою:
Щастє в звуки я збираю
І... на віки програю.

Слухай, слухай, серце, як я граю:
З слізьми, радістю й плачем,
Бо вже йде до брами раю
Янгол з огненим мечем.

III.

TERRA INCOGNITA.

Що таке любов?

хіба я знаю.

Ти питаєш знов---

я знов не знаю.

Я не знаю, я мовчу,

я горю, горю, марнію,

Я доходю до плачу,

як в твоїх обіймах млію.

Чи щасливий я? не знаю.

Знаю я, що я вмираю,

І сказати лиш можу я,

Що любов—то смерть моя.

IV.

Так завжди.

Краса твоя—журба моя,
Ах, це я добре знаю;
Ти десь почувеш солов'я—
Я мовчки вже страждаю...

Усе летить на білий цвіт—
Всі дивляться на тебе...
І ти—метелик: на огонь
Шугаєш без потреби...

І як-же можу не боліть,
Коли ти все літаєш,
Тепер моя ти,—а за мить—
Тебе уже й немає...

V.

Норма.

Срібних мрій моїх мережку
Розіпну перед собою—
І долину на ту стежку,
Що протоптана весною.

Там весна ходила нею
І носила чари-зілля,
Дбала з любкою моєю
Шлюб зробить нам і весілля.

Я іду, біжу, бажаю—
Стежка мчить до її хати,
До наміряного раю,
Де я сам буду кохати.

Йду, біжу, дерева мріють,
Листя хилиться зелене...
Що це, що це? Я дурію:
Хтось пройшов поперед мене!

Серце, серце! Де тікати,
Де найти забуття ліки?
Невже слід чужий топтати,
Збожеволівши навіки?..

VI

З глибин душі.

Раю мій розкішний, цвітучий,
Квіте білий, стрункий і пахучий,

Де зросла ти, жила, дожидала
Як тебе моя мрія спіткала?

Ввесь огонь ось тобі віддаю я,
Жар весь вип'ю з твого поцілуя,

І наллю я ізнову любови
У пахущі уста ці шовкові.

Перший цвіт, ще незірваний нами,
Ми освятим і—зірвем з піснями!

Але любка мені прошептала:
Перший цвіт я вже з... першим зірвала.

VII.

Іронія.

Ти думав, що весна твоя
Цвіте у-раз з тобою,
Що спів почуєш солов'я
Ти іменно весною?

Що ручка біла дасть тобі
Напоїв повний келих,
І вдвох ви вип'єте тоді
Під звук пісень веселих?

І що за щастя це платить
Не доведеться мита??
Ти підійшов, зиркнув на-мить:
Ах! чарка вже надпита...

Ха-ха! Ха-ха! „Щасливі дні“.
Клянеш тепер годину,
Коли у келиху на дні
Чужу уздрів ти... слину...

VIII.

Ще раз іронія...

Надпита чарка на столі
Стоїть з вином дорогим,
Дар весни, молодої землі,
Покинута тут кимсь другим.

Хтось надпив... одволожив уста
Першим запахом, цвітом весни,
І мені залишилась надія пуста,
Як у-ранці ізгадані сні.

— — — — —

Підійшов я до тебе, моя
В сні намріяна чиста краса,
І спинився ображений я:
Ти досталась мені, та—не вся...

=====

IX

Уже легенда.

В-ранці промінь зійшов у долину.
Білу цятку поклав на стеблину.
Через мить вже там чудо зробилось—
Цятка квітоньку білу вродила.

Крильця цвіту блищали красою,
Листя пишно спустилось косою,
А сусіди-квітки щось шептали до тебе,
Величали: „Мандрівниця з неба“...

І нахилялись, і обіймали,
Пахощми бризкали, і цілували.
В млості головку ти на бік хилила,
Щось обіцяла, щось говорила.

Хтось пригорнувся, схиливсь, подивився—
Жадно підтяв тебе!.. Стебель лишився,
Кинув у слід тобі слово докору
За твою тиху безвладну покору.

Я все стою... Дивлюся на голе стебло:
Тут мое щастя росло і цвіло.
Сяло-сміялось до моєї хати,—
І так образливо далось зірвати!

Квітка-кохання, надія розвіяна,
Пісня наміряна і недоспівана,
Сам я лишився і добре це знаю,—
Слізьми я тільки стебло поливаю...

Х

Прощай...

У срібlistому тумані,
В прибережній тихій млі
Сум блукає по землі,
Думка вяне, голос тане.

..Підійшов саmітним кроком
До безмовних берегів:
Ні над ким спинити око—
Ні друзів, ні ворогів!

Тільки в білому тумані
Човен утлий майорить
Та на тихому майдані
Півсліпий лихтарь горить.

В шлях-дорогу! Чорний човен
Мандрівця покiрно взяв.
Відкіля він, хто він, що він,
куди помандрував?

У срібlistому тумані
В прибережній тихій млі
Зникнув тихо син землі...
Вслід йому ніхто не глянув.

XI

Романс.

*проспіваний в великій залі,
при електричному світлі.*

Пливли дві хмари в небі чистім,
Зійшлися й тихо обнялись,
В повітрі ніжному, срібlistім
Їх білі крила розп'ялись.

І з хмар закоханих, з обіймів
Ударив гучно дикий грім,
І розірвав їх дужі груди
Мечем безжалісним своїм.

І меч зломився блискавками,
І впав до зляканих людей,
Але ніхто не згоїв рани
Навік разбитих вже грудей.

І разлучились білі хмари,
Мов не стрівалися колись,
Пішли як тіні, як примари,
І тільки сьози з їх лились...

ОСІННІ АКОРДИ.

Знову осінь... Йдуть на прощу
Хмари повними гуртами...
Грім далекий б'є їх, *троще*,
Хмари плачуть, ллють дощами.

Біля хат стоять, як вдови,
Й гомонять сумні осики...
Ох, осінні ці розмови
Після літньої музики!...

Спить земля, мов та коханка,
Що змарніла за-ніч втіхи:
Жовта, млява, з-під серпанка
Якось нудно, важко диха.

Коли блисне сонце блідне—
Вона блимне як дитина,
І зорить з кутків огидно.
Жовто-сірими очима.

В невидимці-шапці ходить
По землі журливий спокій—
Рухом одчаю проводить
Людські сльози в світ широкий...

НА СЕЛІ.

Так тихо й сумно в падолисті...
Ворушуться недбало сонні люди...
Краса блукає, мов приبلуда,
Розхрістана і без намиста!.

Та іноді з своїм голодним сином
Безтямно бубонить під тином.

Стара-ж, горбата, з давна знана,
Латками вквітчана-убрана,

Журба, з гирлигою в руках,
По Україні скрізь блукає
Та по ошарпаних хатках
На подать сльози лиш збирає.

...А вітер десь шумить в очеретах;
По-над водою гнуться жовті лози,
По гілочках течуть осінні сльози.
—І серце... серце те-ж в сльозах—
Квилить, як угорі самотний птах...

ЗА ЦАРИНОЮ.

Хмари йдуть у даль незриму,
Вітер віє в даль безкрайну,
Дні пливуть клубками диму
І несуть мою десь тайну.

Самота моя зо мною—
Нерозлучна, кпить шалено...
Хмари йдуть та йдуть горою
Через мене, через мене.

Маячить осиротіло:
На ставку очеретина—
Стогне й тирка її тіло,
Як душа моя й хатина.

Що-ж це діє світ шалений?
Вищий розум де подівся?
Де втікла Мета Натхнена?
Не для мене... не для мене...

біля річки.

Шамотить... шепоче лист по стежці,
Вітер жовті скрутки підкида,
Із блакиті кріз гілля, мов у мережці,
Сива зграя хмарок вигляда.

Чорні тіні ходять по надвір'ю,
І тополі по-осінньому шумлять,—
Час прийшов невсипному зневір'ю
Вгору сиву голову піднять.

Хто не ждав, що прийде осінь
Покропить дощем і смутком привітатъ,—
Не дивуйся, що нових відносин
Із життям не можеш влаштуватъ.

Ми йдемо за сонцем до заходу,
Сподіваючись колись там житъ,
А життя лиш слухає природу
І нікуди, власне, не спішить.

ЩО З ТОГО?

Йду ходою тихою над берегами
Під накриттям схилених цих верб.
Шамотить зів'яле листя під ногами,
Шепотить: життя йде на ущерб...

За водою просторінь лехка синіє,
У-горі заблуканий кружляє птах,
Крильми б'є, і лебедить, і ние,
Як у матері дитинка на руках.

Що з плачу твого, самотня птиця?
Чи нема куди летіть і відкіля?
Що ти зникнеш хутко, як зірниця?
Що в тумані зникла вже земля?

Так і я безмовно, тихо плачу,
Непомітно ні для кого як тужу.
Все одно—я добре, добре бачу
За яку переступаю вже межу.

Переїду оце широке поле,
Наче пісня вмру, і слізьми розійдусь,
І—чи чуеш? вже ніколи, о—ніколи
Я на цвіт зелений не вернусь!...

ТЕ-Ж САМЕ.

Гасне сонце, і проміння
Пада схилом на каміння,
У пустині тихо тане,
Як людина у тумані.

І в душі моїй зів'яло
Листя мрій, додолу впало
Й зашуміло під ногами,
Ніби осінь в темній ямі.

Вже погасло... Всюди темно.
Йду я, йду я не даремно:
В тьмі я бачу шлях-дорогу
До останнього порогу.

Але щò в душі там нудить,
Хто, кого, навіщо будить?
Чом зітхання плачуть-ниють?
Чом вони не каменіють?

Та невже душа безсила
Все в собі не заморила
І, придавлена журбою,
Залишилась молодою?

СТЕП ХОЛОДНИЙ...

Степ холодний цей безкраю,
Морем чорним в даль подався,
В обрій синій тихо вп'явся,
Занімів навік з одчаю.

І моя по нім дорога
Простяглась, як павутина,
З-під покинутого тина
До останнього порога.

Я іду; і тінь зо мною.
В сірій тихости зникаєм...
Ідемо у-трьох з журбою,
А куди? по-що?—не знаєм.

О, чого цей степ не знає
Чи прийду я куди-небудь,
Чом одно він натякає,
Що минув я те, що треба?

* * *

Так хочеться любити без договору,
Розкрити серце без тривоги,
Не вчуть собі з душі докору,
Що кинуто любов мою під ноги.

А вірити хочеться! Коли-б ви знали
Які огні в душі палали!

Але прийшла якась пекельна сила
І свічі всі без жалю погасила.

Признаюсь: я й тепер бажаю
—Хоч це бажання й проклинаю—

Любити, вірити і виставити на грудях,
Що є там ще нероздане по людях.

..Так хочеться любити без договору,
Розкрити серце без тривоги,
Щоб душу, так на ширість хвору,
Не вб^{ив} я сам на пів-дороги...

* * *

Цілу ніч блукало сонце
В царстві мертвеців,
Цілу ніч шукав я пильно
Щастя манівців,—

Бо нема до твого серця
Шляху навпростець,
Бо дарма не виддасиш ти
Ясний свій вінець..

Але що там... Бур'янами
Заросли шляхи.
Думав: в серці в тебе квіти —
А там—лопухи.

На глибокім небосхилі
Місяць вплив, і на морі
Заблищали срібні хвилі,
В срібний шум упали зорі.

Підняла над морем крила
Біла тінь блідної ночі
І наміткою покрила
Гострозорі огні-очі.

Розіслалась мрія вільно,
Дійсність стала мов казкова,
Забреніли скрізь свавільно
Співи тихії без слова.

З тіні я, мов тінь, вихожу
І на скелі зупиняюсь.

Чому мріти я не можу,
Чом сноходою тиняюсь?

Через що мої питання
Гинуть всі без одповіту,
Чом безрадісні шукання
Не найшли притулку в світі?

...„Ах, людино—давній світе—
Звідусіль усе озвалось:
З молодого твого літа
Залишилось дуже мало.“

„Колись божились і клялися“...

Ви всі, що називаєтесь товаришами,
Розійдетесь, мов ми не зходилися з вами.

І підуть на-ніщо всі наші ті розмови
Про спільний дух, свободу, міць любови.

Обминете мене в лихій годині, в горі,
Як обминають мандрівці місця глибокі в морі.

Обминете і підете, не глянете у вічі,
Покинете раніш, ніж півень тричі—

То що там—і разу не встигне проспівати,
Як крадькома ви втічете з моєї хати.

І буду я стоять, та вже стою й сьогодні,
Як скеля в морі десь, самотна і холодня.

Не скаржусь я... Так присудила доля жити,
Раз мусимо по одному вмирати і родитись.

Одходьте... Стежка в нас одна—я знаю:
До трунаря робить заказ... Благословляю!

ЕВОЛЮЦІЯ КОХАННЯ.

Стоїть хатонька під гаєм,
Під деревами дрімає,
В море дивиться небесне.

Хмар немає. На поляні
Червоніють квіти п'яні,
А кругом а-ні шелесне...

Дуб схилився надо мною,
В холодку пахтять напої,
Сном тихенько напувають.

І

І бажається заснути,
кріз сон музику чути,
Що пчілки десь починають...

.

Срібний голос десь озвався,
Вгору пташкою піднявся,
І розсипавсь крапельками—

Впав на трави, впав на квіти,
Затремтіло листя, віти—
Як же ж тут заснуть між вами!

Хто співає, хто там ходє,
Нащо світ з ума весь зведе,
Нащо ніжки в лісі коле?..

Із кущів дівчина пишна
З ягідками в руках вийшла—
Рятуй мене, моя доле!

Прийди, кохана, прийди!
Впаду тобі на груди,
Впаду на білий шум води,
Де не були ще люди.

Розкрийся, білий квіте мій,
На-зустріч глянь, не бійся!
Рожеві листоньки розкрий,
Коронкою засмійся.

Дивись, дрімає тихий сад
В палких обіймах спеки,
Золотить сонце водоспад
І гори ті далекі.

Прозора і тремтяча мла
Послалась на всі-всюди,
Серпанком срібним зап'яла
Блискучі ізумруди.

Це царство все тепер твоє,
Моя кохана фея!
Що хочеш—все роби як є
З покірною землею!

Лети, лети! в повітрі вийсь
І я і ти—ждемо ми,
Сміюся я і ти засмійсь
Аж до палкої втоми.

Ми у коханні розцвітаєм,
Ми для любови живемо;
Як зійде сонце—ми під гаєм,
Як зайде—мрії снуємо.

Злетіло слово й розіслалось
Серпанком срібним навкруги,
В кущах дзвіночком засміялось,
Позеленило береги.

Зірвавсь солодкий поцілунок,
Зацвів червоним на щоках,
Червоний мак—богів дарунок
Стрільчасто блиснув ув очах.

Кохання—рай, кохання—мұка,
Любов для щастя родить нас,
Рука для зустрічи й розлуки
І для обіймів кожний час.

Моя кохана, заспіваєм,
Що ми живем, а не спимо—
Ми для любови розцвітаєм,
Ми для кохання живемо!

Пройшов, поглянув—ти прекрасна.
Холодний мармур без життя,
Далека зірка, тиха, ясна,
З огнем холодним безчуття.

Навіщо світиш? Даром... даром...
Пройшов, поглянув—й хоч-би щось
В душі схопилося пожегом
Ї вгору іскрами знялось.

Щоб осіяло гай, дерева,
Мовчазні постаті людей,
І щоб душа моя рожева
Їм пісню вирвала з грудей.

А ти... холодна, біла скеля,
Байдужно світиш навкруги,
І повна, мов німа пустеля,
І порожнечі і нудьги.

Ну, що ти випити дала
Мені учора ненароком:
Чи келих щастя, чашу зла,
Чи погляд, кинутий жорстоко?

Сміялась ти собі з другим,
Його голубила очима,
Мене назвала „дорогим“
І повернулася плечима.

Йому ти руку подала,
І я подумав, що так треба,
Утік від тебе, квітко зла,
Але... вернувся знов до тебе.

Вернувся знов, молю я знов—
Давай, давай отрути:
Чи божевілья чи любов—
Аби тебе забути!

Ледві дише верховіття,
Ледві чуть життя в гаю—
Під сумним його накриттям
Нерухомо я стою.

Хоч ти й вийдеш, а я знаю:
Не до мене вийдеш ти,—
Не тебе я виглядаю
Серед цієї темноти.

Ти впадеш на груди мрійні,
Вдівеш все мені на глум.
А мене в страшні обійми
Вхопить мій самотний сум.

Не мені ти заспіваш
Пісню щастя у гаю—
О, ти навіть і не визнаєш,
Що я тут в-ночі стою.

* *
*

Коли б ти знала, коли-б знала,
Що ти ніко́ли не кохала,—
То й сад зелений твій зів'яв,
І соловейко-б не співав,
І ти-б там скелею стояла.

Стояла-б ти й кидала зори
До сонця в-день, в-ночі на зорі—
І, не знайшовши скрізь мене,
На ліжко впала-б кам'яне
Та заридала-б: горе, горе!

І аж тоді твої благання
Візьму в обійми без вагання;
Мов дуб під бурею схилюсь
Устами уст твоїх торкнусь,
І прошепчу: тобі кохання!

Душа твоя, як бурне море
У скелю серця мого б'є,
А скеля мовчки хвилі-гори
Назад у прірву віддає.

Слова твої, як чайки білі,
На скелі хочуть відпочить,
А скеля їх прийняти не в силі—
Од хвильних нападів тремтить.

І йде боротьба, і я не знаю
Чи море скелю переборе,
Чи всі слова я занехаю
І почуття прийму на горі!

І смуток йде, і я боюся,
Що море вляжеться спочить,
Що зграя чайок відлетить
Й навік я скелею лишуся.

Не людське у тебе серце!
Твоє серце—пташка біла,
Що тремтить, крильми сміється,
Мов на річці срібна хвиля...

Прийде час, злетить кохання,
Заздвенять у серці дзвони,
Серце крильцями затріпа
І у небі десь потоне.

Ти-ж потонеш в хвилях щастя,
У червоному пожарі,
Щастя бити буде в грудях,
Наче блискавка у хмарі.

І коли на цю негоду
Прилетить та пташка біла,—
О, попалить на пожежі
Свої ніжні, білі крила.

І, мов чайка сиротина
Десь на скелі біля моря,
Буде плакати в самотині
Твоя пташка біла, хвора...

* *
*

Не думай, що я зрадив,
Не думай, що боюся—
Гріхів не признаю я,
Не каюсь, не молюся.

Кохався я з тобою.
А потім в світ полинув...
Ти хтіла бути рабою,
Я мусів... ну, й покинув.

Нехай же тужать, плачуть,
Як верби над водою,
Оті, що ближче бачуть
Ніж ми—ніж я з тобою.

=====

СТЕПОВІ МОТІВИ.

I.

Я старець вбогий, як і ти,
Безверха моя хата,
Але живу я для мети—
Душа моя багата.

Мій дух в безкрайному степу
Блакить-безодня криє—
Не задихаюсь я в склепу
І нор в землі не рию.

Вітри мої—пісні мої
Навколо мене в'ються;
Як гляну в далі степові—
Аж очі засміються.

Я все дивлюсь, дивлюсь туди,
Де сонце на обрії,
Немов русалка із води,
Встає горить, шаліє.

І злото ллється на весь степ,
На травах сяє-грає...
Тепер не старець я—поет,
Що вже пісні складає!

II.

Коли ж згадаю я тебе,
Низеньку жертву жаху,
Обличчя злякане, сліпе
Приковане до шляху—

Тоді пісні тікають в даль,
Як журавлі у ирій,
Клекоче в небі їхній жаль,
І тоне у млі сірій.

А сльози падають у-низ,
Летять, кружляють, тануть,
Немов листки, що од беріз
Зірвавшись, тихо в'януть.

.

Туди кудись! від забуття
Летять святі пориви,
В оазу чистого чуття
З пустелі зла й наживи.

Орлині крила по степу
Несуть на обрій мрію!
...Не задихаюсь я в склепу
І нор в землі не рию.

*
* *

Хоч дорікай, а хоч мовчи,
Додолу голову схиливши,
Хоч тихо молитви шепчи,
Об камінь серце в пил розбивши,

Я не почую, не збагну,
Не поклонюся тій хвилині,
І уст своїх не ворухну
Сказать „люблю“ тобі, рабині.

Тобі, що тихо, підло мреш
Під людськими ногами,
А камінь в руку не береш,
Щоб битись з ворогами.

у вечірній тиші.

Давно тебе нема.

Це так повинно бути.

Тебе нема, та між всіма

Тебе шукаю і шепчу:

Ні, не забути...

Давно з другою я

Ходю під поговором,

Але все ти, чи тінь твоя

У вічі дивиться мені

З німим докором...

Навіщо-ж муки ці,

Коли нам вдвох не бути

І не звести шляхів кінці,

Навіки безвісти піти—

Й ніколи не забути??

НА РІДНОМУ БЕРЕЗІ

*Ні, не люблю я України—
Я мрію в ній люблю свою,
Як настрій соняшний в гаю,
А не бездушні деревини.*

* *
*

Думи надхненії, думи укохані,
З серця покликані співом надії,
В даль полетіли, мов птахи сполохані,
Наче розвіяний цвіт конвалії.

Птицею чайкою будуть кигикати
Думи, зворушені лихом Вкраїни,
Будуть до гурту всю братію кликати,
Сіять сподіванки кращої днини.

Будуть літати над бідною хатою,
Будуть прихильників співом будити,
І над Вкраїною, лихом розп'ятою
Будуть великими слізьми тужити.

Думи надхненії, думи укохані,
З серця покликані співом надії,
По Україні, мов птахи сполохані,
Вість рознесіте, що дніє вже, дніє!

НА ГЕРЦЬ.

Бубни гудуть, дзвенять літаври,
Бойці в поход ідуть, ідуть...
На зброї грають блески-барви,
Квітки встеляють славу путь.

У слід бойцям в повітрі мають
—Неначе білі голуби—
І поцілунки посилають
Прощальні помаху руки.

Пішли... пішли... над головами
Заколихались прапори...
Синіє даль... По-над ярами
Орли знялися до гори.

„Ждемо“ лунало вслід походу,
Летіло „швидко“ в відповіт,
І тільки той, що жив без роду,
Байдужно-сумно кидав світ.

А бубни б'ють, дзвенять літаври,
Бойці в поход ідуть, ідуть—
Дарма—кого вквітчають лаври,
Кого на марях принесуть...

Широкий лан, мій рідний лан
Простягся по-над морем,
Зелений гарний свій жупан
Роскинув з гір на гори,

І полями покрив ліси:
Кавказькі буки й граби,
Зіп'явся там під небеси,
Під хмарнії громади.

Махнув крилом через майдан,
В Карпати ті далекі,—
Відтіль пісні шумлять на лан
З кедрини та смереки...

І вітер крильми носе їх,
Співа над Чорним морем,
До сліз подмішує наш сміх,
У сміх вплітає горе.

Торкнеться де-коли до струн,
Зворуше давні жалі,
І мій народ встає із трун,
Встають страшні скрижалі.

Тоді вже хмуриться мій лан,
Жене скрізь дужі хвилі,
Тоді шумить старий майдан
Й воруше сонні сили.

Мов чайка в'ється над водою,
Неначе ластівка в огні,
Безсонна думка в-двох з журбою
Горить і плаче на землі...

Куди вже тільки не літала—
І де в розпуці не була,
А знову, знову повертала
До українського села.

Тут більше лиха, більше горя,
Страшні тут злидні всі зійшлись,
Як хвилі в скелю б'ють із моря—
На душу темну зоп'ялись

І лихо думку прикувало
Своїм залізним ланцюгом
Над поневоленим селом,
Щоб тут і плакала й шукала.

І може знайде, може вбаче—
Нехай шука,—а коли ні—
Хай чорним вороном закряче
Й згорить, мов ластівка в огні...

Люблю тебе за всі страждання,
Що переносиш терпеливо,
За всі, малі хоч, поривання,
Що в серці тишиш полохливо.

Люблю тебе в годину смутку:
Як над тобою ворон кряче
Про все життя твоє незряче,
Й про смерть твою разносе чутку.

Люблю тебе, як в чорнім полі
За вітром линуть тихі сльози,
Як краплі котяться на чолі
І каменіють на морозі.

Люблю тебе, мій краю рідний,
Але... мені навдивовижу
Твоя любов до рабства! Стидно!
О, як тебе я ненавижу!!..

СТАРИМ.

Для вас приємніше, сказали,
Йти в житті старим шляхом,
Покинуть кращі ідеали
Й ходить покірно під ярмом?
Та й ще примусити поетів,
Щоб оправдали у піснях
Законність прийнятих тенетів
І ваш старий в новому шлях??

І з вами йти! і з вами жити,
Співать, сміятись в бездорожжю?
Ось серце—можете розбити,
А будь рабом... я... я не можу.

Ще руйнувати можна з вами,
Рубать старе, шалить в одвазі,
А будувать... життя... з рабами?!
Нізащо, і ні в яким разі!...

Не люблю я вас, мої кохані,
Безпритульних мандрівців:
Що за пики дерев'яні,
Що за звичаї старців!

Всі ховаєтесь від чогось:
Мов лякливі ховрашки —
В землю, в нору, хтось від когось,
В бруд, у сільця, у пастки!!

Ну лякайся, ну ховайся,
Номо sapiens старе,—
Не старими світ создався,
Не для їх він і умре...

Твою красу, твої принади
Життя змита по-троху.
І бог твій щирий уже пада
Серед переполоху.

У серці в тебе сум звиває
Гніздо сумніву й муки.
Життя туди одчай кидає—
Там плодяться гадюки.

І висмокчуть тебе із тебе.
Ззідять тебе, мій краю.
А чим же ратувати треба?—
Не знаю я... та й хто це знає??

* *
*

Скажи, мій брат, в яких країнах
На небосхилі стільки хмар,
І стільки тіней по долинах
І помарнілих дарма чар?

Скажи, де бачив на могилі
Ти чорні постати, сумні,
Як в нас співаки худосилі,
Що б'ють у струни „голосні“?
Невже десь є старці на світі,
Що так блукають по землі,
Мов тіні холодом повиті,
Як вітер в-зімку по ріллі?..

Ні, ні... на Україні
На небосхилі стільки хмар
І стільки тіней по долинах,
Що помарніє всякий чар...

=====

СУМНІВ.

Він підступив до мене з усміхом таким,
Що жах напав на дух мій рвійний,
Спитав отверто поглядом шорстким—
(Тут жест призириливо-спокійний):

„Ну що Вам з того, що тепер
На Україні повно скрути,
Що дух живої правди вмер,
Що запишалась гниль отрути?

Вбиває брата брат, а батька—син,
А мати водить дочок на розпусту,
В житті панує тільки міщанин,
Що культивує в квітниках капусту.

Це справді зло, але скажіть
Чи в самостійній Україні
Інакше буде? Уявіть—
Й тоді так буде, як і нині.

І вся різниця лише в тім,
Що будуть панувати вже не „чужинці“,
І будуть голови зривати братам своїм
Оздоблені в думках „свідомі українці“...

Німім мов мур—не міг я відповіді дати,
І він побідно вийшов із моєї хати.

ДО СВОЇХ.

Не розумію вас, а ви мене.
У мене серце хворе, ваше кам'яне —
І боремось не-людськи ми
Серед всесвітньої тюрми.

І боремось за ідеал!
За спільний щастя келих,
За розмах крил, невтримний шал,
За вічний день пісень веселих!

Мета одна—шляхи чужі,
Між нами стіни на межі
З бійницями страшними.

Брати мої!
Враги мої!

Ах, до великої мети—не доросли ми...

О, нащо, хвилі прудкокрилі,
Мене між скелі ці забили,
Загнали в мертво цю затоку,
Де темно й сумно, як в могилі,
Де гасне серце, сліпне око?

...Не жаль мені що човен утлий
Разбивсь об скелі гострокутні
І я упав без сил на шпилі,
Що з прірви вирости нечутно
Й разбили гін моєї хвилі,
А жаль мені, що в льоті човна
Душа моя, огнями повна,
Не вся сгоріла! Бо згорить—
—І невідома й невимовна—
На мертвий впавши цей гранит...

ПЕРЕДВЕЧІРНЯ ГОДИНА.

Я дивлюсь на обірвані струни,
На разбиту бандуру свою,
А в душі не вляглись ще буруни,
Ще гойдають надію мою.

І бажається знову заграти,
Поскликати всі згуки в гурток,
Та... вінок в-осени не звязати
З помарнілих, пожовклих квіток.

Не одродить і сонце каліку,
Не поставить на ноги її.
Хто горів, хто страждав споконвіку
Чи направить той струни свої?.

О, я син того краю страшного,
Де разбито бандури усі,
Де журба мого батька старого
Розспівалась на всі голоси...

* *
*

Ноги ломе від втоми,
Руки виснуть тихо вниз,
Я-ж біжу—женуться гноми
З чорним белькотом погріз.

Поли мають, стрічки грають,
Розпустились очкури,
Гноми нишпорять, шукають,
І виплигують з нори.

Доженуть—впаду, загину,
Схоплять всі мене вони,
І, згадавши Україну,
Підуть їсти в бур'яни...

Мій край похилений—забутий,
В Книзі Життя його нема -
Вмирає зрадництвом закутий...
Безверха хата і німа.

Сидю в цій хаті я зімою,
І серце лютий жаль пожер.
Та що-ж це діється зо мною—
Чи край умер, чи я умер?
Маячать скрізь лиш труни, труни...
Мерщій од їх кудись тікати!
Там десь... зв'язу я може струни,
Щоб жаль свій лютий проспівати.
Піду, піду! хоч без дороги...
Відкіль, куди—о, не питай!
Безхатній я, мов старець вбогий,
Як мій проклятий... любий край!..,

Цей рідний край, широка Україна
Мені вузька й страшна як домовина.

Куди не ткнусь—вовків стриваю,
Об чорний мур я б'юсь і замираю.

Схиляється вона тут надо мною
І темною своєю головою

Кричить у вухо як скажена:
Радій! ти голову розбив об мене...

І мушу я радить? щасливим бути,
Що з материних рук приняв отрути?

Ні, ні! Вкраїно, зборкана надія,
Черниця на-показ, а в дійсности повія,

На світі є любов, що ненавистю дише
(Моя рука це з радістю тут пише!),

І ця любов трима мене на світі:
Бо-ж мушу я твій чорний мур розбити?!

СЛУХАЙТЕ, МРІЙНИКИ...

...счастье тамъ,
Гдѣ любять насъ, гдѣ вѣрятъ намъ.

М. Лермонтов.

У ріднім краї ми чужі,
В чужому ми нерідні—
На цій блукаємо межі
Немов старці послідні.

На огник тихий в далені
—Чужі і між собою—
Йдемо безмовні і сумні
З кобзою та журбою.

Як відгук дзвону, йдем у даль,
Минаючи всі хаті,
І несемо свій вічний жаль,
Щоб світу розказати.

Роскажем все вітрам, степам,
Пошлем пісні на гори,
І хоч загинемо десь там,
Та не у чорнім морі.

Сам один я з думками про тебе:
Наче тінь ти за мною ідеш,
Я кажу, що не треба... не треба,—
Всі слова мої ти засмієш.

Але нащо ти дивися в вічі,
Коли я утікаю, біжу
І, проклявши тебе уже тричі,
Переходю останню межу?

Стій! Іди на свою ти дорогу,—
Простяглась вона в простір степів,
А мені дай оплакати немогу
Проспівати найкращий свій спів.

Не ходи ти марою за мною,
Нам у-парі не бути, не жити—
Твоє щастя співа над горою,
Мое-ж трупом в долині лежить...

РОЗМОВИ.

I

„Чи все загинуло—не знаю.
Чи є життя—усі мовчать.
Одні про це щось натякають,
А інші радять й не питать.

І я блукаю над водою
Марою, зсохлою в журбі,
Тягар віків несу з собою
На розмозоленім горбі.

Куди поткнусь—вовки скрізь виють
Та зуби клацають страшні,
Кістки дітей моїх біліють—
І сумно й жахно скрізь мені.

Куди я плентаюсь—не знаю;
Відкіль почавсь трудовий путь—
Віки не скажуть... В кобзу граю
Та рву риданням хвору груди“.

—„Ах, коли так, то йди над прірву,
Старечим кроком йди, іди,
Перехрестися, серце вирви
І разом з кобзою туди... туди!“

II.

Я щось хотів давно тобі сказати...
Але про що? Німіє мій язик,
Коли з твоєї скривленої хати
Несеться дим, журба і хижий крик.

Коли до тебе крадькома підходить горе,
Й рукою-кісткою кидає зло в вікно,
Мені так хочеться схопити його за горло,
Або рубнуть сокирою в стегно.

Але не можу я. Я кинутий тобою.
На всі вітри я вигнаний жебрак.
І що з того, коли я в тьмі з журбою
На небо покажу затиснутий кулак?

Я вільний раб, слуга неволі й жаху,
Мій розум розкувавсь, а рук^и в ланцюгах,
Стою безрадно сам посеред шляху,
І чую щось тремтяче у ногах...

Куди іти? по що? за що вхопитись?
Що полюбить, коли нема чого?
Якому богові з запалом помолитись,
Карать кого і милувать кого?

Да-пак... Стривай! одно я хтів сказати:
Ти мусиш жити сам, як сам родивсь.
Не підпускай нікого до своєї хати,
Щоб по тобі ніхто не „плакав“, не „журился“.

Звичайно, може вить в ночі собака...
Хай виє, скіглить—шкоди в цім нема.
Хай ние вітер, або инший неборака—
Їх чутиме душа твоя та ніч німа.

Але тікай, як прийде гість хаптурний
Солодким язиком казати слова гіркі,
Щоб вилить на поріг тобі свій жаль літера-
турний,

Бумажні сльози й поклики гидкі.

То все мана, обридлива, нещира.
Ті люде всі прибиті з за кутка,
Тобі дарують все, а в душах їх лиш діра,—
Що ж може дати зрадлива їх рука?

Є в їх одно добро: зневіра рання,
Сумніви вроджені і совість кам'яна,
І арифметика замість кохання,
І белетристика замість знання.

Не вірь їм і на крихтоньку одну:
Одкинь їх весь літературний жаль,
Слова їх—то гвіздки, які в твою труну
Лукаво забива непроханий коваль...

Ну, йди... Я все сказав, що знаю,
Що накіпіло в серці від журби.
Ні з ким боротись я вже не бажаю,—
З рабами боряться лише раби...

А ВСЕ-ТАКИ...

Ви не журіться, люде, дивлячись
На ці думки-могили—
Ваш дух подужа їх колись
Й відчує нові сили.

З думок моїх напевно поростуть
Нові житейські теми—
На кладовищах лиш цвітуть
Роскішні хризантеми.

Вдивляйтеся пильніш, і через мить
Побачите ви, браття,
Що на могилах цих горить
Сторожове багаття.

БЕЗ ПОКОРИ.

(З веселих днів).

I.

По течії.

Один за одним як шалені
Біжать у безвість дні мої,
Неначе птаство через мене
Летить у далі світові.

Я не спиняю вас, шалені,
Бо що я вдію на землі?
Навіщо марні теревені,
Ах, нащо спізнені жалі!

Летить і гаснєть геть від мене,
Летить, де сонце погаса,
Де квітоньки мої свячені
Під корінь тне страшна Коса!

II.

В - д в о х!

Зв'яжи, дівчино, шлях розлуки
З шляхом окриленим моїм,
Подай на-зустріч щиро руки,
Озвися словом чарівним.

І між людьми ходім з тобою
Куди нас вітер понесе,
Щоб розминутися з журбою,
Щоб не віддати їй усе.

Усе людське—то наші муки,
Підносимо серце по-над ним,
Не бійсь з долиною розлуки—
В долині дим, в долині дим!

III.

Під білим цвітом.

Вже окація тріпоче,
Сипле білі листоньки,
Очі сиплють блиском в очі
І сміються устоньки.

Що за пахощі чудові
Під накриттям білих віт!
Буйні кучері шовкові
Криє, криє білий цвіт...

І слова пливуть і рвуться,
Налягає мрійний сон,
Поцілунки вже сміються
І снують біля вікон.

Серце впало в шум до серця,
Дай обійми! щоб зомліть—
Поки буря пронесеться
І здмухне з нас білий цвіт...

IV.

По-над себе.

Кругом столи накриті,
І подруги сидять.
Уста на-пів открыті
І зіроньки горять.

Берімося за руки
І киньмося в танець.
Життю журби й розлуки
Ударе в дзвін кінець.

Топімо сум наш давній
У пісні чарівній—
І на землі безславній
Життя сплететься з мрій!

V.

П р и в и д.

Ах, ти згадала той наш день
Коли було все, що бажали—
Музики, щастя, мрій, пісень,—
А ми кохали, ми кохали!

І він минув, як біла тінь,
Махнувши крильми у повітре.
Не плач, не бийся! Щò з терпінь?
Нам сльози инший Бог обітре:

Коли нас доля не звела,
То щоб не мучило похмілля,
Замість отрутних чарів зла—
На, випий келих божевілля!

VI.

Самотність.

Коли приходила раніше—
Слова шептав я гарячіше,
І виливав свої чуття
Слізьми у щасті забуття.

І у гаю бажав я жити.
Де-б нахилялись вохкі віти
Прохолодити жар душі
Й заколихати у тиші.

Щоб ти схилилась надо мною
Весною ніжно-молодою
Й руками білими мені
Обличчя ніжила у сні.

Тепер зустрів тебе не радо,
Мов зрадник тінь своєї зради...
І ти, закрившись рукавом,
Пішла в сльозах по-за селом.

Куди, куди? вернись, благаю!
Біжу і руки і простягаю...
Чого побігла до води?
Ах!!... нащо... нащо?! Жди туди!

VII.

Похорон.

Греми, греми і плач, музико,
Знімайся звуками у даль!
Хвилина ця мені велика—
Я пропиваю давній жаль.

Душа моя уже залізна,
Загартував журба-коваль—
І не страшить тепер ця тризна,
Смішним здається давній жаль.

За мною плач хоч ти, музико,
Не здатний плакати я тепер:
Без жалю зайвого і крику
Я умираю! О, я—вмер!..

VIII.

Під тинном.

Шепоче листя: люлі люлі,
Засни дитиною, засни...
Галузки тихо шелеснули...
Летять метеликами сні.

Ніхто мене будить не буде,
Усі пішли на манівці,
В тумані зникли гноми-люде—
Наші не зійдуться кінці!

Летить до мене моя казка,
Бере на срібне лоно хвиль,
Садовить в білий човен з ряски
І я пливу, пливу відсіль.

Пливу без цілі в човні білім,
В гурті чудових ясних див...
Я сам один на світі цілім!

.

О, жаль мій злий, оскаженілий—
Навіщо знов мене збудив?..

ІХ

Б е з...

Чого я тут сидю?—не знаю.
Відкіль прийшов? забув чи що.
Я щось чудове споминаю
І не згадаю: щò? ах—щò?

Про казку казку розказати?
І це я зможу, але як?—
Од серця пахне духом м'яти,
А розум злий, немов будяк.

І смерть і злість в душі блукають,
І я йду... стежку-ж загубив.
В-горі метелики літають,
Чи я їх в мріях наловив?

Багатий я, ратую вбогих,
Я сам неначе аль-Рашід...
„Ідіть на божеські дороги,
Ідіте, браття, й не грішите“.

Чи я пророк? хіба я знаю.
Я йду і згадую про щось,
І щось навіки забуваю,
Що в сердці вихром пронеслось...

АПОФЕОЗ.

В життя ввійшов я тихо, непомітно...
Ішов за ним, як тінь за мною.
У-гору руку піднімав привітно
І весело кивав своєю головою.

Привіт тобі! гукав я що-хвилини,
І одну по одній приносив я офіри,
Аж поки розчаровання краплини
Не впали в келих раненої віри.

Ходив з отрутою-сумнівом в серці
І віддавав усе ненатлому молоху.
Завзято бився з злом на дикім герці,
А з бойовища йшов я безпросвітно.
І, вчувши в серці дзвін сполаху,
Почав я танути помітно.

І розвилися вже кучері з мого чуба,
І не всміхаюся привітно.
Як тінь на місці зрубаного дуба,
Я зник з життя понуро і самотно.

Проміння не спиняється в душі порожній
І не освітлює ні щастя, ні печалі.
Бо хрест востає в мене придорожній,
І тінь його... коротшає де-далі...

З М І С Т.

стор.	стор.
Пливу на хвилі 3	Пройшов, поглянув . . . 52
Летять казки 4	Ну, що ти випити дала. 53
Жити, ждати і сміятись. 5	Ледві диха верховіття . 54
Великий пан 6	Колиб ти знала 55
Я не кажу 7	Душа твоя 56
В-ночі 8	Не людське серце 57
Душа притомлена борця. 9	Не думай, що я зрадив. 58
Який принадний май . 10	Степові мотиви I, II. 59-60
В душі щось є 11	Хоч дорікай 61
Холодний блиск 12	У вечірній тиші 62
Сліпі. 13	На рідкому березі.
Не ходи під хатою, на- дежко 14	Ні, не люблю я України. 63
Поет 15	Думи натхнені 64
Усе пройшло 17	На герць 65
Заповіт I, II. 18	Широкий лан 66
Дарма сонце світить . 19	Мов чайка 67
Життя I, II, III . . 20-22	Люблю тебе 68
Хвилі 23	Для вас приємніше . . . 69
Пісня намріяна і недоспівана.	Не люблю я вас 70
I-IX 25 35	Твою красу 71
Осінні акорди 36	Скажи мій брат 72
На селі 37	Сумнів 73
За цариною 38	До своїх 74
Біля річки 39	О, нащо хвилі 75
Що з того? 40	Передвечірня година . 76
Теж саме 41	Ноги ломе 77
Степ холодний 42	Мій край похилений . 78
Так хочеться любити . 43	Цей рідний край 79
Цілу ніч блукало сонце. 44	Слухайте, мрійники . . 80
На глибокім небосхилі. 45	Сам один я 81
Ви всі 46	Розмови I, II 82-84
Еволюція кохання.	А все-таки... 85
Стоїть хатонька 48	Без покори.
Прийди, кохана 50	I-IX 86-94
Ми у коханні розцвітаєм 51	Апофеоз 95

2 руб 85 коп (1988)

5564

В-во „ЖИТТЯ й МИСТЕЦТВО“

1. Микола Євшан. *Під прапором Мистецтва*.
Літературно-критичні статті.
(Проблеми творчості. Поезія безсмерт. М. Яківа, П. Кар-
мисівський, В. Павловський, О. Лепкий, А. Кримський, О.
Кобиланська, М. Чернявський, В. Стефаник). . . ц. 60 к.
 2. М. Шаповал. *Самотність*. Думи і настрої.
Київ, 1910 (п. віршів друга) . . . 60 к.
 3. М. Сріблянський. „Жертви іронадської байд-
ужості“. Статті. 30 к.
 4. А. Товкачевський. *До характеристики укра-
їнської інтелігенції*. Статті (друкується).
-
- М. Шаповал *Сни Віри. Поезії*. Ки. і. Харків,
1908 р. стор. 144. 75 к.
-
-

ДОБУВАТИ ЦІ КНИЖКИ МОЖНА В УКРА-
ЇНСЬКИХ КНИГАРНЯХ.

60 КОП.

Handwritten signature

151 5564y